

Aadu Ott

En av pedagogikens stora svenska nytänkare

Den här artikeln handlar om Aadu Ott (1940-2020), en av pedagogikens stora nytänkare i Sverige, en av grundarna till Neuroforum och Strömstad Akademi samt en populär lärare och forskare på Göteborgs Universitet.

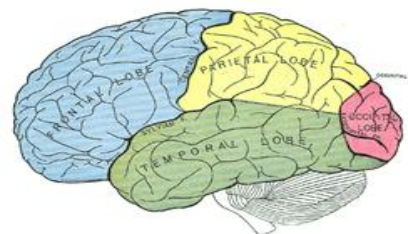
Historik

Aadu föddes 14 mars 1940 i Tallinn, Estlands huvudstad. Efter det andra världskriget, 1946, kom han, tillsammans med sin mamma till Sverige, efter att först ha tillbringat två år i Tyskland. De bosatte sig till slut i Borås. Han tog studenten på allmän linje vid det Högre Allmänna Läroverket 1959 och studerade därefter fysik på Göteborgs Universitet. Som doktorand fick han ett stipendium från Sverige-Amerika-stiftelsen och kunde därför tillbringa ett år för forskning vid University of Arizona i Tucson, USA. Han var i USA tillsammans med sin fru Aslaug som också forskade i fysik.

Hösten 1970 disputerade Aadu i materialfysik och blev docent i fysik vid Göteborgs Universitet redan året därefter. Samtidigt med fysikstudierna hade han läst pedagogik på lärarhögskolan och valde därför sedan att arbeta som gymnasielärare i fysik mellan åren 1971 och 1991, först vid Munkebäcksgymnasiet i Göteborg, därefter Gärdesskolan i Gislaved och sedan Frölundagymnasiet i Göteborg. 16 av dessa år arbetade han i Gislaved. Efter dessa år som gymnasielärare fick han möjligheten att bli lärare i ämnesdidaktik på Göteborgs Universitet vilket med tiden ledde till att han fick en professur i samma ämne från år 2001. År 2015 var han med och bildade föreningen Neuroforum (som då kallades forum för tillämpad neurovetenskap) tillsammans med Rolf Ekman, Per-Olof Nilsson, Bengt Johansson och Carl-Gerhard Gottfries. Några år innan dess hade han också varit med och grundat Strömstad akademi.

Lärande på hjärnans villkor

Som forskare och professor intresserade sig Aadu mycket för hur pedagogiken kunde förnyas och ägnade mycken tid åt att studera hur hjärnan fungerar och speciellt hur lärandet fungerar i hjärnan, vilket han kallade för ”lärande på hjärnans villkor” (neurodidaktik). Att området intresserade honom mycket märks på att han utgav flera artiklar och böcker inom området, till exempel den mycket underhållande boken ”*Låt Hjärnan va´me*”.

Boken är skriven i form av en dialog mellan en företrädare för ”lärande på hjärnans villkor” och en opponent som från början är ganska kritisk till neurodidaktikens betydelse. Genom ”intervjuer” med framstående forskare inom neurovetenskap och utbildningsvetenskap vidgas opponentens (och läsarens) perspektiv på hjärnan och lärandet. Tyngdpunkten läggs på studiet av hur opponentens åsikter går från avståndstagande till bejakande av de nya kunskaperna och förståelsen för det stora värdet med dem. En annan läsvärd bok som han skrev tillsammans med Carl E. Olivestam (en annan medlem i Neuroforum) är ”När hjärnan får bestämma” (2011). Boken kan ses som den första svenska läroboken i neurodidaktik.

Aadu beklagade ofta att kunskaperna om hjärnan och neurodidaktiken ännu inte fått den plats de borde ha i pedagogiska kurser och på lärarutbildningar. Han beklagade också att kunskaper om hjärnan sällan nämndes i statliga utredningar om den svenska skolan och om den framtida lärarutbildningen. I boken ”Låt hjärnan va me” skriver han, till exempel, följande:

”Är det inte knepigt att vi fortfarande undervisar om lärande inom lärarutbildningen som om vi inte hade någon hjärna? Rimligen måste vi skapa en alternativ grund för undervisningen i skolan. Jag kan inte komma ifrån att denna grund måste baseras på hjärnans funktion”

Det ska sägas att Aadu inte alls var motståndare till de etablerade teorierna inom pedagogiken. Han var, till exempel, inte någon kritiker till den sociokulturella teorin för lärande eller till grunderna i konstruktivismen. Han påstod inget annat än att de klassiska filosoferna inom pedagogiken (John Dewey, Jean Piaget, Leo Vygotskij etc) alltjämt hade mycket att bidra med till blivande lärare. Men samtidigt ansåg han att alla nya kunskaper inom hjärnforskningen, kognitionsvetenskapen och psykologin också borde få ett stort inflytande på pedagogiken och lärarutbildningarna. Han insåg vilket stort värde sådana kunskaper kunde ha för lärare och pedagoger:

”Jag är förespråkare för att många olika perspektiv anläggs på undervisningen i den teoretiska delen av utbildningen till lärare. De blivande lärarna bör utrustas med en hel palett av teorier för att på ett metakognitivt sätt kunna analysera och reflektera över sin undervisning. Vi bör inte, som mestadels sker, uteslutande fokusera på ett enda perspektiv. Jag vill konkretisera det med att till det sociokulturella perspektivet addera det neurala. Jag kan inte inse annat än att det synsättet skulle kunna bidra till att öka professionaliseringen av de studenter som utbildar sig till lärare”.
(Aadu Ott, 2011)

Vi i styrelsen för Neuroforum håller med om de flesta av Aadus uppfattningar. Idag kommer det nya upptäckter om hjärnan på löpande band. Vi har lärt oss mer om hjärnan under de senaste 20-30 åren än under de föregående tusen åren. Även inom psykologin har det skett en stor kunskapsexplosion de senaste 20-30 åren, vilket medfört stora förändringar i utbildningen av psykologer. Ett exempel är att Freuds teorier, som tidigare tog stort utrymme i psykologutbildningarna fått lämna mycket av sin tidigare plats till förmån för mer vetenskapligt grundade kunskaper. Det står klart att vi behöver en liknande förändring inom lärarutbildningarna, om än inte lika kraftig.

Strömstad Akademi

Vid sidan av Aadus gärningar som lärare och forskare, samt hans arbete i Neuroforum, kan också nämnas att Aadu var en av grundarna till inrättandet av Strömstad akademi (år 2008) som med tiden blivit en aktad och omtalad institution, främst för seniora forskare som vill fortsätta arbeta med vetenskap efter sin pensionering. Han ingick i styrelsen för denna akademi fram till 2019 och var den förste redaktören för dess nyhetsbrev. En annan sak är att Aadu Ott 1989 tillsammans med några andra forskare, tog initiativet till IASEE, International Association on Solar Energy Education som idag har flera hundra medlemmar över hela världen.

Albert och Harry

På sommaren tillbringade Aadu och hans fru Aslaug gärna sin tid i norra Bohuslän, där de hade en båt och tillsammans skötte lantstället Öarne (norr om Bovallstrand) efter Aslaugs föräldrar. Aadu hade också ett brinnande intresse för Albert Einstein och läste nästan allt som skrevs om honom. Han var mycket aktiv i skapandet av en utställning om Einstein som han tillsammans med Aslaug och Lars Broman arbetade med i mitten av 1990-talet. Likaså var han mycket fascinerad av författaren och nobelpristagaren Harry Martinsson och skrev en mycket inspirerande text om de båda med titeln ”*Albert och Harry – Två vagabonder i kosmos*”. Texten kan hittas på följande länk:

<http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:614134/FULLTEXT01.pdf>

Vi som kände Aadu uppskattade honom mycket för hans öppenhet, vänlighet och ödmjukhet. Vi imponerades av hans enorma kunskaper, hans tvärvetenskapliga bildning och hans beläsenhet inom flera områden långt utanför sitt ” eget”. Fortfarande några månader innan sin bortgång var han aktiv med föreläsningar i neurovetenskap och andra ämnen i Rotary, i Strömstad Akademi, i Neuroforum och på Chalmers. Om det finns någon som kan kallas för en modern renässansmänniska så var det han!

Styrelsen för Neuroforum med hjälp av Aslaug

